

ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਥੀ ਦਿਵਸ

ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਥੀ ਦਿਵਸ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 60% ਜੰਗਲੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਐਲੀਫੈਂਟਸ, ਹਾਥੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਹਿਭਾਗਤਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਟਿਕਾਊ ਯਤਨ ਹਾਥੀਆਂ, ਈਕੋਸਿਸਟਮ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੀਵ

ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲਗਭਗ 60% ਜੰਗਲੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਕ੍ਰੋਨਸ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਾਪੁਲੇਸ਼ਨ ਐਸਟੀਮੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਲੀਫੈਂਟਸ (SAIEE) 2021-25 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਗਿਣਤੀ 22,446 ਹੈ। ਇਹ ਹਾਥੀ 33 ਹਾਥੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਤੇ 150 ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਹਾਥੀ ਵਿਰਾਸਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਧਦੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਥੀ ਦਿਵਸ, ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਭਾਲ ਯਤਨ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਖੰਡਨ, ਸ਼ਿਕਾਰ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਹਾਥੀ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਸੰਭਾਲ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਉਪਾਅ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

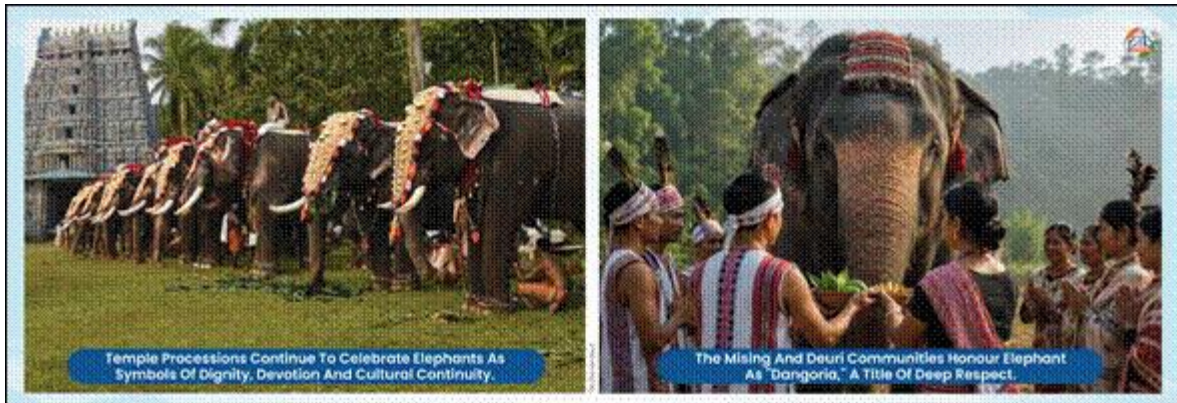
ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਥਾਈ ਮਹੱਤਵ

ਹਾਥੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਣ-ਸਬੰਧੀ ਮਹੱਤਵ

ਹਾਥੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ 100 ਤੋਂ 3,000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੋਰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਪੈਸਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਅਤੇ ਬੀਜ ਫੈਲਾਅ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਜੰਗਲ ਦੀ ਮੁੜ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੰਡਿਤ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਪਰਕ, ਜੰਗਲੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ

ਹਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਪਛਾਣਾਂ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਗਣੇਸ਼ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਥੀ ਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਮੰਦਿਰ ਹਾਥੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਭਗਵਾਨ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਭਾਈਚਾਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਥੀ ਅੱਜ ਕਿੱਥੇ ਹਨ?

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਲਿਆਰੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਤੱਕ, ਹਰੇਕ ਅੰਕੜਾ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਐਲੀਫੈਂਟਸ : ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਲ ਢਾਂਚਾ

ਡੀਐਨਏ- ਅਧਾਰਿਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਐਲੀਫੈਂਟ ਅਧੀਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। SAIEE 2021-25 ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਡੀਐਨਏ-ਅਧਾਰਿਤ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹਾਥੀ ਜਨਗਣਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਵਿਲੱਖਣ ਜੈਨੇਟਿਕ ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਬਰ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ। ਇਸਨੇ ਪੂਰੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਵਿੱਚ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। SAIEE ਨੇ ਡੀਐਨਏ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ, ਬਲਾਕ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਈਨ-ਟ੍ਰਾਂਸੈਕਟ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਐਲੀਫੈਂਟ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਹਿਲ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ (MoEFCC) ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, AI- ਯੋਗ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਰੇਡੀਓ-ਕਾਲਰਿੰਗ , ਜੈਨੇਟਿਕ ਡੇਟਾਬੇਸ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨ-ਅਧਾਰਿਤ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਥੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ

ਹਾਥੀ ਗਲਿਆਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖੰਡਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਗਲਿਆਰੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਖੰਡਿਤ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਹਾਥੀ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖ ਕੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। **ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਐਲੀਫੈਂਟ** ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ **14 ਹਾਥੀ-ਰੇਂਜ ਰਾਜਾਂ** ਵਿੱਚ ਹਾਥੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

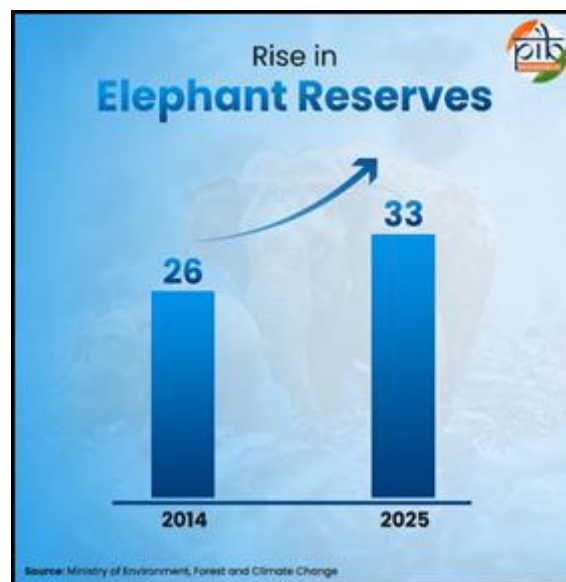
ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ "**ਐਲੀਫੈਂਟ ਕੋਰੀਡੋਰਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, 2023**" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਕੋਰੀਡੋਰ ਚਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ-ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 52 ਕੋਰੀਡੋਰ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 48, ਦੱਖਣੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 32 ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 18 ਹਨ। ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 26 ਕੋਰੀਡੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐਸਟ ਦੇ 17% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ **19 ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਕੋਰੀਡੋਰ** ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਛੇ ਅੰਤਰ-ਸਰਹੱਦੀ ਕੋਰੀਡੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਿਗਰਾਨੀ ਡੇਟਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ **59 ਕੋਰੀਡੋਰਾਂ** ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਧੀ ਹੈ (40%), 29 (19%) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ

ਸਥਿਰ ਹੈ, 29 (19%) ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਘਟੀ ਹੈ ਅਤੇ 15 ਕੋਰੀਡੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਰੀਡੋਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਟਕਰਾਅ ਘਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਟਿਕਾਊ ਕੋਰੀਡੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਸਰਕਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਏਕੀਕਰਣ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ-ਅਧਾਰਿਤ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, 150 ਗਲਿਆਰੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੱਲ ਰਹੇ ਯਤਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਲੈਂਡਸਕੇਪਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਿਜ਼ਰਵ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ

2014 ਤੋਂ ਹਾਥੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੁਣ 14 ਮੁੱਖ ਹਾਥੀ-ਰੇਂਜ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ 80,777 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਨੇ 8,610 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਪਰਕ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਐਲੀਫੈਂਟ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਬਾਦੀ ਅਨੁਮਾਨ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਲੈਂਡਸਕੇਪ-ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਹਾਥੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਸੰਭਾਲ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

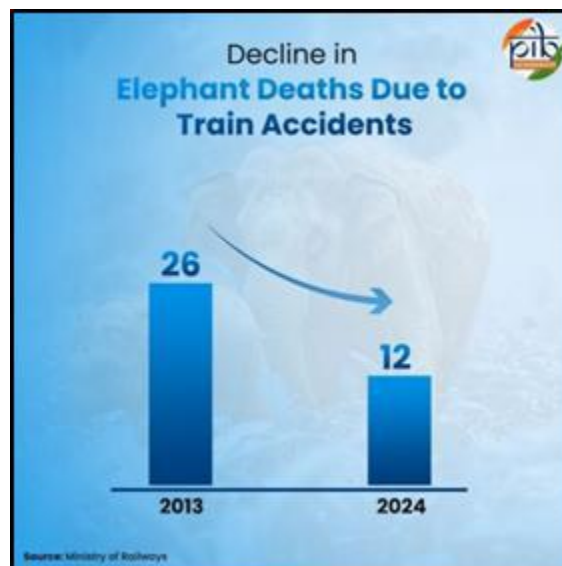
ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ: ਹਰ ਹਾਥੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ

ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਪੂਰਨ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਲ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਢਾਂਚਾ 2023 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਰਿਜ਼ਰਵ-ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ, ਕਾਜ਼ੀਰੰਗਾ-ਕੋਰਬੀ ਅੰਗਲੋਗ, ਮਯੂਰਭੰਜ ਅਤੇ ਨੀਲਗਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਲਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਇਲਟ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ, CAMPA ਫੰਡਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ, ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਹਾਥੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਵਿੱਚ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸੰਭਾਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਚਕੀਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਥੀ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲੈਂਡਸਕੇਪ-ਅਧਾਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹਾਥੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੰਪਰਕ, ਮਨੁੱਖੀ-ਹਾਥੀ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਰ-ਖੇਤਰੀ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ-ਘਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਥੀ-ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੇਲ ਨੈੱਟਵਰਕ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿੱਚ 3,452.4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ 127 ਕਮਜ਼ੋਰ ਰੇਲਵੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, **14 ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ 77 ਭਾਗਾਂ (1,965.2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ)** 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰਪਾਸ, ਓਵਰਪਾਸ, ਰੈਂਪ, ਲੈਵਲ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਅਤੇ ਪੁਲ ਸੇਧਾਂ ਵਰਗੀਆਂ 705 ਉਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਭੌਤਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਓਪਟੀਕਲ-ਫਾਈਬਰ-ਅਧਾਰਿਤ ਘੁਸਪੈਠ ਖੋਜ, ਭੂਚਾਲ ਸੈਂਸਰ ਅਤੇ ਥਰਮਲ ਕੈਮਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏਆਈ-ਸਮਰਥਿਤ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਿਡ ਐਕੋਸਟੀਕ ਸੈਂਸਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹੁਣ ਲੋਕੇ ਪਾਇਲਟਾਂ, ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਰੇਕ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਰੇਲ ਟੱਕਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ 2013 ਵਿੱਚ 26 ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 2024 ਵਿੱਚ 12 ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1972 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਾਰਡਨ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਮੈਬਾਈਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡੇਟਾਬੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਬੰਦੀ ਹਾਥੀ ਦੇ ਡੀਐਨਏ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ, ਸਰੀਰਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਡੇਟਾਬੇਸ ਹਰਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੰਦੀ ਹਾਥੀ (ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ) ਨਿਯਮ, 2024

ਬੰਦੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦੀ ਹਾਥੀ (ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ) ਨਿਯਮ, 2024 ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। 3 ਮਾਰਚ, 2023 ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਇੱਕ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਹਾਥੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ

ਜਦੋਂ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਭਾਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੀਮਾਂ-ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਟਾਈਗਰ ਐਂਡ ਐਲੀਫੈਂਟ ਐਂਡ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਹੈਬੀਟੇਟ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਸ-ਗ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਹਾਇਤਾ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਾ, ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲਈ 25,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਸਲਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਟਕਰਾਅ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਟਕਰਾਅ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈਟਸਪੋਟ ਮੈਪਿੰਗ, ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਟੀਮਾਂ, ਰਾਜ- ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਪੱਧਰੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। 2023 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਥੀ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਕਰਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼, ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਪਾਅ ਹਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੱਕ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ, ਹਾਥੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ, ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਦੀ

ਰੱਖਿਆ, ਰੇਲਵੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ-ਹਾਥੀ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਥੀ ਦਿਵਸ 2026 ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਹਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ, ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਲਿਆਰਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਹਾਥੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਡਿਵੈਲਪ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਹਵਾਲਾ

ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲਾ

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2155692®=48&lang=2>

<https://sansad.in/getFile/loksabhaquestions/annex/171/AU4476.pdf?source=pqals>

<https://www.pib.gov.in/newsite/erelcontent.aspx?relid=70718®=48&lang=2>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2113870&lang=2®=3>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2083803®=48&lang=2>

https://moef.gov.in/uploads/pdf-uploads/pdf_68a44d5df21921.67118756.pdf

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2082534®=48&lang=2>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2107821®=3&lang=2>

<https://moef.gov.in/uploads/2023/11/PE-Elephant-Reserve-of-India-an-atlas.pdf>

<https://wii.gov.in/b3e1ebfc-f832-4b3e-af4b-82719798f2ce>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2113870®=48&lang=2>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2002607®=48&lang=2>

https://sansad.in/getFile/annex/270/AU4379_YRT6IB.pdf?source=pqars

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2083803®=48&lang=2>

https://moef.gov.in/uploads/pdf/framework_preparation_elephant_conservation_plan.pdf

<https://moef.gov.in/uploads/2023/11/PE-Elephant-Corridor-of-India-2023.pdf>

ਹੋਰ

<https://appforest.jharkhand.gov.in/wildlife/singhbhum.aspx>

ਪੀਆਈਬੀ ਰਿਸਰਚ/ਏਕੋ
